

Gemeenten te weinig betrokken bij de deltabeslissingen

Nederland staat voor ingrijpende beslissingen op het gebied van hoogwaterbestrijding en de zoetwatervoorziening. De Deltacommissie bereidt deze beslissingen voor. Ondanks de zeer gestructureerde manier van werken van de commissie, constateert Arthur Hoogduin dat bij verschillende gemeenten de deltabeslissingen onvoldoende leven. Hij pleit dan ook voor een actieve rol voor een strategisch / tactisch accountmanager.

Nederland staat voor ingrijpende beslissingen op het gebied van de veiligheid tegen hoog water en daarmee samenhangend de zoetwatervoorziening. Het Deltaprogramma, onder leiding van de Deltacommissaris, heeft een traject uitgestippeld voor de voorbereiding van de deltabeslissingen in 2014. Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met de inbreng van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoet water. In september is het Deltaprogramma 2012 aan de Tweede Kamer aangeboden. Het omvat een analyse van de wateropgaven waar we voor staan. In 2012, 2013 en 2014 worden respectievelijk de mogelijke strategieën, de voorkeursstrategieën en een voorstel voor de deltabeslissingen uitgewerkt.

De Deltacommissie merkt terecht op dat er een grote samenhang is met andere beleidsterreinen. Zo bestaat een sterke onderlinge samenhang tussen waterveiligheid en de zoetwateropgave. Ook is er een sterke samenhang tussen deze terreinen en de ruimtelijke inrichting van Nederland. Voorts constateert de Deltacommissie dat de wateropgaven niet los kunnen worden gezien van de maatschappelijke, economische en ecologische ontwikkelingen. Genoemde samenhangen zijn niet alleen inhoudelijk van aard, maar ook vanwege de planning.

Het proces van het Deltaprogramma is dan ook ingericht om met alle betrokkenen gedragen voorstellen voor de deltabeslissingen te ontwikkelen. Maar er gebeurt nog veel meer op het gebied van watermanagement. Zo is door het huidige kabinet een topsector water ingesteld, met regionale speerpunten. Het Topteam Water heeft in juni van dit jaar een advies aan het kabinet uitgebracht waarin op zeven concrete vragen een antwoord wordt gegeven en een pleidooi wordt gehouden voor de aanstelling van een waterregisseur. Verder heeft de Adviescommissie Water onlangs een rapport uitgebracht over de relatie tussen onderwijs en de arbeidsmarkt in de watersector. De adviescommissie constateert dat al veel initiatieven zijn ontplooid, maar zij is van mening dat die niet voldoende effect zullen hebben om het tij te keren en in de toekomst tekorten op de arbeidsmarkt tegen te gaan. Kortom de waterwereld is volop in beweging en de vergelijking met de bomen en het bos dringt zich op.

De Deltacommissie heeft haar werkzaamheden ingebed in een uitgebreide organisatie met zes gebiedsgerichte deelprogramma's. Met zo'n organisatie en zulke ambities op het gebied van samenwerking, zou toch alles op rolletjes moeten lopen. Toch lijkt niet elke relevante partij betrokken bij voorbereiding van de deltabesluiten. Uit verschillende - met name gemeentelijke organisaties - komt het geluid dat men niet erg betrokken is en dat het Deltaprogramma niet echt leeft, ondanks het feit dat het programma behoorlijk aan de weg timmert.

Dat kan verschillende oorzaken hebben. Wellicht zijn bestuurders en ambtenaren vertegenwoordigd in stuur- en werkgroepen, maar is de communicatie in de gemeente onvoldoende. Een tweede mogelijkheid is dat een gemeente zich in de fase van onbewust onbekwaam bevindt, zodat men zich niet bewust is van de ontwikkelingen op dit gebied en er dus ook geen aandacht voor heeft. Een derde mogelijkheid is dat de voorlichting en bekendheid van het Deltaprogramma kwalitatief en/of kwantitatief toch onvoldoende is. Óf de boodschap komt niet over of de frequentie van informeren is te laag. Een vierde mogelijkheid is dat men door de bomen het bos niet meer ziet en daardoor wellicht een wat afwachtende houding aanneemt. Zoals altijd is geen eenduidige oorzaak aan te wijzen en zal een aantal factoren gezamenlijk - verschillend per gemeente - wel een rol spelen.

Is dat erg? Jazeker. Gemeenten zijn immers verantwoordelijk voor allerlei ruimtelijke beslissingen in hun beheergebied en - zoals de Deltacommissie zelf aangeeft - hangen die vaak nauw samen met de deltabeslissingen. Zo is in de gemeente Zwijndrecht onlangs een bestemmingsplan voor een buitendijks gebied vastgesteld waar de deltabeslissing van grote invloed kan zijn op de waterstanden. In de overwegingen speelden de deltabeslissingen geen rol.

Natuurlijk zijn er ook gemeenten die wel nauw betrokken zijn bij de deltabeslissingen, maar het signaal is duidelijk. Het verdient dan ook aanbeveling dat de Deltacommissie, met name de gebiedsgerichte deelprogramma's meer aandacht besteden aan het draagvlak bij gemeenten. Vanuit de VNG zijn er weliswaar 'gemeente-ambassadeurs' die samen met de deelprogramma's opereren, maar hun taak is beperkt tot gemeenten of samenwerkingsverbanden van gemeenten, waarvan bestuurders geen deel uitmaken van de organisatie van het Deltaprogramma.

De effectiviteit van die ambassadeurs kan dus in twijfel worden getrokken.

Wat de deelprogramma's nodig hebben, is een actieve accountmanager op strategisch / tactisch niveau die de gemeenten (bestuurders, gemeenteraden, topambtenaren) frequent en actief benadert met het 'verhaal' van de Deltacommissie. Hij of zij geeft presentaties, informeert waar de behoeften liggen, kan de consequenties van de deltabeslissingen goed over het voetlicht brengen, is beschikbaar voor het beantwoorden van vragen en kan helderheid scheppen in de ingewikkelde bestuursstructuur van de sector water. De ervaring leert dat een dergelijke figuur veel krediet opbouwt bij de betrokken partijen. De informatie-uitwisseling komt dan echt op gang en men weet elkaar te vinden. De accountmanager informeert de betrokken partijen zowel individueel als collectief, bijvoorbeeld door middel van regionale bijeenkomsten, maar altijd in de vorm van maatwerk. De organisaties migreren hierdoor van bewust of onbewust onbekwaam naar bewust bekwaam. En dat laatste is een noodzakelijke voorwaarde voor het nemen van verantwoorde besluiten.

Arthur Hoogduin (zelfstandig adviseur op het grensvlak van watermanagement en organisatieontwikkeling en tevens gemeenteraadslid)

Oproep

Duurzaamheid komt steeds vaker in de H₂O-kolommen voor. Het onderwerp speelt ook een belangrijke rol in het waterbeheer dat zich automatisch op de toekomst richt. Daarom nodigt de redactie u uit om met ons mee te denken over de (on)duurzaamheid van het Nederlandse waterbeheer. Vind u het een zinvolle discussie? Heeft u suggesties voor onderwerpen? Of wilt u zelf een opiniestuk schrijven?

U kunt uw bijdrage sturen naar h2o@nijgh.nl.